

Univerzitet u Beogradu
Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja

Razvitak psihičkog života kod ljudi
van. prof. dr Ana Vesković

Razvitak ponašanja i psihičkog života

- ✓ Složeno ponašanje i složen psihički život, kakve srećemo kod čoveka, rezultat su dugog razvoja.
- ✓ Životinje se za razliku od biljaka prilagođavaju ne samo promenom anatomosko-fiziološke organizacije već i promenom ponašanja.
- ✓ Veći stupanj razvitka predstavlja pojava reakcija organizma na promene koje nemaju neposrednu biološku važnost već samo upozoravaju na opasnost.
 - ✓ Da li životinje imaju psihički život?
 - ❑ Jedna grupa autora smatra da i kod jedonćelijskih životinja postoje reakcije koje se mogu nazvati psihičkim reakcijama;
 - ❑ Druga grupa autora smatra da se psihičke reakcije javljaju samo kod onih životinja koje imaju razvijen nervni sistem.

Tri tipa ponašanja u razvitku ponašanja životinja

Instinktivno ponašanje

- ✓ **Tropizmi (reakcije pokretanja izazvane delovanjem spoljašnje energije);**
- ✓ **Refleksi (urođeni, automatski i celishodi pokreti pojedinih organa);**
- ✓ **Instinktivne radnje (urođenost, specifičnost i uniformnost, nesvesnost i biološka celishodnost, postojanje potrebe).**

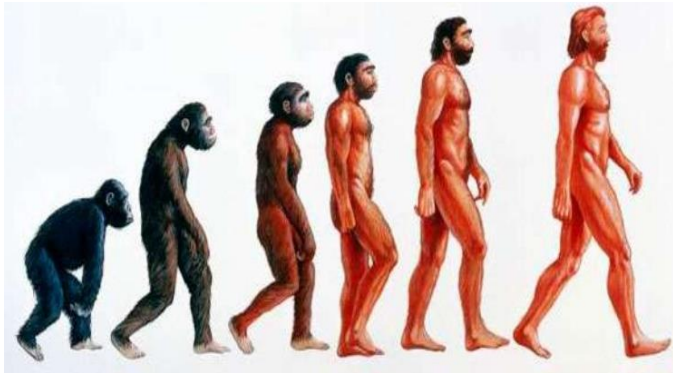
Navike

- ✓ **Rezultat su individualnog iskustva životinja (ogled sa štukama);**
- ✓ **Neophodna je razvijenost opažanja;**
- ✓ **Jednostavan oblik učenja: utiskivanje (ogled sa guščićima).**

Intelektualno ponašanje

- ✓ **Snalaženje u novim problemskim situacijama → dolazi do uviđanja;**
- ✓ **Kelerovi ogledi na majmunima: do rešenja se dolazi naglo, rešenje se primenjuje u ponovljenim situacijama bez ponovnog pokušavanja, životinja može da koristi i drugi sličan predmet (generalizacija).**

Razvitak psihičkog života kod ljudi

Filogenetski razvoj: razvoj ljudske vrste tokom evolucije.

Faktori razvoja:

- Formiranje ruke sa opozicijom palca;
- Razvoj govora i jezika (razvoj simbola);

Tokom razvoja:

- Razvijaju se sve psihičke funkcije a posebno sposobnost mišljenja, nastajanje novih i mnogobrojnih (psiholoških) potreba i stvara se samosvest.

Ontogenetski razvoj: razvoj ljudske individue od rođenja pa do smrti.

Faktori od kojih zavisi psihički razvitak pojedinca:

- Nasleđe i sazrevanje,
- Sredina,
- Lična aktivnost.

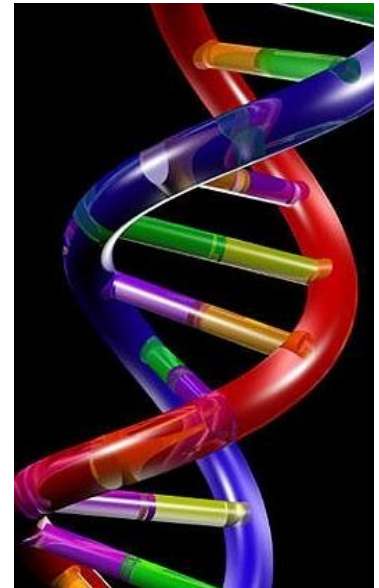
Nasleđe i sazrevanje

geni = nosioci naslednih osobina

nasleđeno ≠ urođeno

nasleđeno ≠ samo sličnost sa roditeljima već i sa ostalim precima

Ima osobima koje počivaju na nasleđu ali se ne ispoljavaju pre određene faze razvoja, dok ne prođe određen period sazrevanja ili maturacije.

Nasleđe i sazrevanje

Da li je moguće vežbanjem ubrzati javljanje neke aktivnosti koja počiva na nasleđu?

- Ogled sa parom identičnih blizanaca

Osnovni zaključak:
Za vršenje osnovnih aktivnosti karakterističnih i važnih za čoveka kao što su hodanje, sedenje, odlučujuću ulogu ima nasleđe i sazrevanje.
Za izvršavanja aktivnosti za koje je potrebno ovladati posebnim veštinama, značajna je uloga sredine i vežbanja.

Nasleđe i sazrevanje

Nasleđe i sazrevanje su neophodan uslov za razvoj svake funkcije.

Nikakvim vežbanjem ne mogu
se naučiti aktivnosti za koje nema naslednih osnova!

Eksperiment: zajedno podizanje i jednako postupanje (učili su ih istim aktivnostima) sa ljudskom bebom i mladunčetom majmuna.

Osnovni zaključak:

U prvo vreme, dok dete nije ovladalo govorom, majmunče je bilo naprednije u nekim aktivnostima.

Nikakav napor nije mogao dovesti do toga da majmunica savlada ljudski govor.

Uloga sredine

Svaka osobina razvija se i formira tek na osnovu aktivnosti u sredini.

Nema ni jedne psihičke
funkcije ni osobine koja zavisi samo od nasleđa!

- Sredina utiče i na to da se nasleđene i stečene dispozicije organizuju u nove celine → što je osnova za složene osobine.
- Za razvitak čoveka i njegove ličnosti značajnija je socijalna nego prirodna sredina.
- Za svakog pojedinca sredina je različita.

Uloga aktivnosti

Osobine čoveka se ne formiraju pasivnim delovanjem sredine, već aktivnošću čoveka u određenoj sredini.

Primer: slučaj Jelene Keler

Osnovni zaključak:

Potrebno je aktivno razvijanje određene nasledne osnove.

Ispitivanje uloge nasleđa i sredine

Proučavanje razvitka identičnih blizanaca (identična nasledna osnova) koji su od ranog detinjstva rasli razdvojeno (različita sredina):

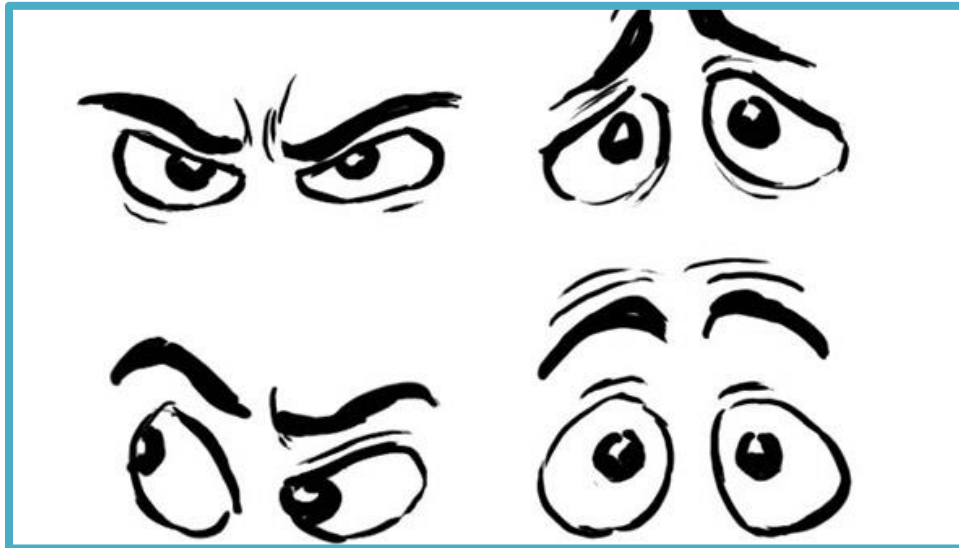
- Ostaju slični u telesnom izgledu,
- razlike u temperamentu i inteligenciji (ne velike),
- razlike u karakterinim crtama (velike).

Ispitivanje uloge nasleđa i sredine

Uloga sredine i nasleđa je različita za različite osobine:

Uloga nasleđa je veća za sposobnosti i za temperament.

Uloga sredine je veća za karakterne osobine.

Četiri glavna perioda u razvitku pojedinca

- **Detinjstvo**

- **Mladalačko doba**

- **Doba zrelosti**

- **Doba starosti**

